

Pósa Lajost temetjük *...

Ezernyi ezer magyar gyermek kis szívének fájdalmas dobogása kíséri édes anyaföldjébe, végső szerény hajlékába.

Mi magyar írók nemcsak a költőt és barátot veszítettük el benne, hanem egy hatalmaskezű úttörőnket, aki a mi írásaink számára hétről-hétre, szívós kitartással és hő szeretettel egy-egy újabb darab hazát szerzett. Ezt a jelentős művét éppen nekünk nem szabad elfelejtenünk.

Pozsonytól Brassóig tart a magyar világ. Meg-megszaggatják idegen szigetek, testébe mélyen belenyúlnak idegen nemzetiségek. Ahol a magyar nyelv találkozik idegen nyelvekkel, a határszéleken állandó veszedelem fenyegeti nyelvünk életét. Ha ott fogy a határ: annak a nyelvnek birodalma, amelyen mi elmondjuk érzéseink titkait, adjuk tudásunk gyümölcsét, egyre jobban megszűkül és a magyarság legszebb, legtisztább hangjai süket fülekre találnak. Itt segített nekünk Pósa Lajos, élete műve itt emelt védőbástyákat, itt ásott a hódító hadjárat számára támadó futóárkokat. Kevesen tudnak erről a nagy művéről, pedig az éppen a magyar írók szemében valóságos honszerző munka volt. A véletlen folytán közvetlen tapasztalatból mondhatok róla egyet-mást s el kell ezt mondanom e frissen hantolt sír előtt, hogy lássák rajta azt a babérkoszorút, amelyet verejtékes munkával maga Pósa Lajos munkája font a kis fakeresztre.

Piciny újságja, *Az Én Újságom*, évtizedeken át hétről-hétre bekopogtatott a magyar gyermek portáján. Főképp ott, ahol elszigetelve él, ahol vegyesajkú a lakosság, ahol veszedelem fenyegeti a magyar nyelvet. S hétről-hétre mohón olvasták e csöpp lapot azok a gyermekek is, akik csak az iskolában hallottak magyar szót, de azt hamar elfeledték volna, ha az iskolán kívül nem szól hozzájuk ezen a nyelven egy hű barát, aki a legkedvesebbet mesélgette nekik. Kézről-kézre adták a kis újságot s mikor a gyermekek már magukba szedtek belőle minden olvasnivalót: az öregek vették át s kérges kezükben adódott tovább *Az Én Újságom*. A mesét ősidőktől fogva szereti a naiv nép s kapott itt belőle bőven. Így vitte bele a fenyegetett határszélek öregébe-aprajába a magyar nyelv ösmeretét, gyakorlatát, szeretetét Pósa lapja. Száz meg száz tanító s a tanfelügyelők leveleiből, följegyzéseiből, kimutatásaiból tudom ezt.

De értett is Pósa Lajos ehhez a munkához. Tudatosan-e vagy inkább ösztönyszerűen évtizedeken át abban a szellemben szerkesztette lapját, amelyet a külföldi pedagógia legjelesebb szerzői is mint helyes, okos, kitűnően beváló módszert dicsérnek. Azt mondják, hogy a tanító tanuljon a tanulótól (már egy régi görög mondás is azt tartja, hogy a gyermek a férfi apja), hogy csak az tudja a gyermek eszét és szívét irányítani, aki beleéli magát a gyermek eszébe és szívébe, sőt aki az ő együgyű nyelvén tud hozzá bizalmasan szólni. Ezt a modern neveléstani axiómát nálunk senki sem követte az ösztönnek oly erejével és céltudatosságával, mint Pósa Lajos. Meg kellett szenvednie érte, a városi „nagyok” olykor kinevették, kigúnyolták versikéit, a „kicsinyek” azonban más véleményen voltak. Két kézzel kaptak mindenben, amit „Pósa bácsi”-juk hetenkint eléjük adott. Pósa szó nélkül eltúrta a cinikus és rövidlátó gáncsot s rendületlen bizalommal, soha egy fikarcnyit se engedve, folytatta mélyen szántó munkásságát s ezzel utat tört és irányt mutatott a mi gyermekirodalmunknak.

Milyen volt ez Pósa Lajos munkássága előtt! Valóban szomorú a kép, amelyet a bibliográfia e téren elénk tár. A gyermekirodalom jó része abból állott, hogy „átültettek” magyar nyelvre külföldi gyermekkönyveket (ne nézd, miképpen) vagy külföldön készen kinyomtatott színes képekhez írtak ötletszerűen néhány magyar verset. Nem volt ez más, mint idegen szellem átplántálása hozzánk, merőn más körülmények közé, s a magyar gyermeknek oly olvasnivalót adtak, amely semmiképpen sem illeszkedhetett bele termékenyen az ő gondolatvilágába. Pósa hathatósan dolgozott a terv nélkül való, hibás könyvgyártás ellen s adott a helyébe olyasmit, ami egészen a mi televényünkből sarjadzott ki s tehát a mi fiainknak és lányainknak inkább megfelelt. Nemcsak ő írt egész könyvtárszámra valót, hanem nevelt a maga programja szerint egy írói gárdát, amely ebben a szellemben formálta az új magyar gyermekirodalmat. Oly erény, amelyet egykoron sokkal készségesebben fognak elösmerni, mint az ma a kortársaktól várható.

Hogy őt illeti meg a mai magyar gyermekirodalom megalapításának dicsősége, nem szabad felednünk, s hogy ezzel a munkával még egy más érdemet is szerzett: a mi irodalmunk számára tervszerűen nevelt egy olvasógárdát s azt évről-évre bőven gyarapította. Sohasem lehetnek a magyar írók eléggé hálásak ezért a nagy munkájáért is, amelyet nem lankadó szorgalommal végzett évtizedeken át.

Mi, az *Új Idők* munkásai, munkatársunkat is veszítettük benne. Lapunk alapításánál már részt vett annak kiformalásban, verseinek egy része pedig éppen e hasábkon jelent meg. Hű munkájának emlékét szívünkbe zárjuk és sohasem fogjuk elfeledni azokat a nagy szolgálatokat, amelyeket ritka lelkiismeretességgel végzett szerkesztőségi asztalunk mellett.

Pósa Lajost, a magyar nyelv hő apostolát, a mi gyermekirodalmunk megalapítóját fájó szívvel temetjük. Friss hantjára letesszük azt a koszorút, amelyet egykor Mikszáth Kálmán, aki azóta szintén elköltözött, font a költő homloka köré.** (...)

Híven meg fogjuk őrizni azokat a drága hagyományokat, amelyek Pósa munkásságából mint program ránk maradtak. S szomorú szívvel mondunk jó barátunknak, kitűnő munkatársunknak istenhozzádot.

In: *Új Idők*, 1914. július 19.

---

* Az *Új Idők* munkatársainak búcsúja, *Herczeg Ferenc* tolmácsolásában.

** Utalás *Mikszáth Kálmán* – Egy jó fiatal poéta c. írására, mely újranyomva ugyanebben a számban jelent meg.